

بروزترین و برترین
سایت کنکوری کشور

WWW.KONKUR.INFO

Konkur
.info

<https://konkur.info>

به نام خدا

اشغال ایران توسط متفقین و آثار آن

۱۱

هدف کلی از این درس

در این درس به موضوع **جانشینی محمدرضا پهلوی، آثار حضور متفقین در ایران، تشکیل حزب های سیاسی، و تصاحب امکانات و منابع ایران به وسیله اشغالگران در جنگ جهانی دوم، پرداخته می شود. مذاکره های نفت و تلاش برای تجزیه ایران، به رسمیت شناختن رژیم اشغالگر فلسطین از دیگر مباحث این درس است.**

فهرست مطالب

نخستین سال های حکومت محمدرضا پهلوی

تصاحب امکانات و منابع ایران توسط متفقین

تشکیل حزب های سیاسی و دخالت بیگانگان

مذاکره های نفت و سیاست موزانه منفی

شکست تجزیه طلبان و تخلیه ایران از نیروهای شوروی

دولت های بی ثبات

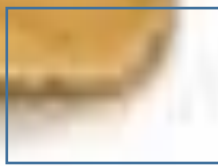
به رسمیت شناختن رژیم اشغالگر قدس

تغییر قانون اساسی برای افزایش اختیارات شاه

نخستین سال های حکومت
محمد رضا پهلوی

konkur
info

محمد رضا شاه پهلوی

<https://konkur.info>

سلطنت محمد رضا شاه پهلوی

پس از عزل رضاشاه توسط انگلیسی ها، **محمد رضا شاه** با حمایت انگلستان، آمریکا و شوروی و تلاش های برخی از درباریان، به سلطنت رسید. (**۲۶ شهریور ۱۳۲۰**)

محمد رضا شاه پهلوی :

دومین و آخرین پادشاه سلسله پهلوی (۲۶ شهریور ۱۳۲۰ خ - ۲۲ بهمن ۱۳۵۷)

▪ رضاشاه قبل از خروج از ایران توانست **وکالت انتقال اموال فراوان** و املاک زیادی را که در طول سلطنت خود از مردم غصب کرده بود، به پسرش، واگذار کند و رضا شاه، همراه با **جواهرات سلطنتی** که در حقیقت ثروت ملی بود، به جزیره «موریس» تبعید شد.

<https://konkur.info>

نخستین سال های حکومت محمدرضا پهلوی

▪ در پی آن، کشور میدان جوش و خروش و **بحث های سیاسی** شد؛ و در فرصت و آزادی به وجود آمده، همگان، به بحث درباره حوادث بیست سال گذشته پرداختند.

▪ مردم و مطبوعات، در مورد هزاران **قتل، شکنجه، زندان و تبعید** آزادی خواهان، و غصب اموال و تجاوز به حقوق عمومی، سؤال های بسیاری داشتند.

▪ یکی از مسائل جدی این دوران، **محاكمه های جنجالی** عوامل جنایت های دوران استبداد رضاشاه بود.

▪ **خشم عمومی**، سبب شد که معدودی از آن افراد، نظیر **سریاس رکن الدین مختاری**، رئیس شهربانی تهران، **مصطفی راسخ**، رئیس زندان قصر و **پزشک احمدی**، پزشک زندان قصر که در جنایت های رضا شاه مشارکت داشتند، **بازداشت و محاکمه** شوند.

سر پاس رکن الدین مختاری ، رئیس شهربانی دوره رضا شاه

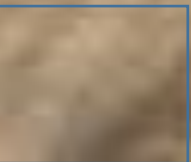
<https://konkur.info>

Photo:Received

مصطفی راسخ: رئیس زندان قصر در دوره رضا شاه

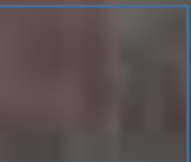
<https://konkur.info>

پزشک احمدی : پزشک زندان (هر قتل ۱۰۰ تومان)

<https://konkal.info>

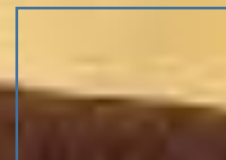

تصاحب امکانات و منابع ایران توسط متفقیین

konkur
info

<https://konkur.info>

تصاحب امکانات و منابع ایران توسط متفقین

<https://konkur.info>

اقدامات متفقین بعد از اشغال ایران

▪ تصاحب کلیه وسایل حمل و نقل خصوصی و دولتی

▪ در اختیار گرفتن بخش قابل توجهی از امکانات و کارخانجات

▪ ارسال مایحتاج عمومی از جمله گندم و برنج تولیدی به شوروی ، با وجود اینکه مردم ایران دچار قحطی شده بودند.

استخدام « آرتور میلسپو » مستشار آمریکایی

○ اختیار تنظیم امور مالی و اقتصادی کشور

○ داشتن قدرت وضع مقررات و قوانین و تغییر قیمت ارز (در جهت منافع متفقین)

○ نظارت بر امور مالی ارتش و شهربانی

اختیاراتی که مجلس سیزدهم به میلسپو سپرد

مجموعه سیاست های اقتصادی این دوره، آثار مهم و مخرب بر اقتصاد ایران گذاشت. با وجود نقاط مثبتی در این اصلاحات، سقوط ارزش ریال، نابودی درآمدهای دولت، ورشکستگی اقتصادی کشور، قحطی و بیماری از جمله نتایج ناگوار آن دوره است.

آرتور میلسپو، حقوقدان و کارشناس مالی آمریکایی که در سال‌های ۱۹۲۲-۱۹۲۷ و ۱۹۴۲-۱۹۴۵ برای اصلاح مالیه به استخدام دولت ایران در آمد

<https://konkur.info>

تشکیل حزب های سیاسی

انگلستان، سیدضیاءالدین طباطبایی،
عامل سیاسی کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹
را، که در فلسطین به کار واسطگی
خرید زمین از مسلمانان برای یهودی ها
و کمک به اشغال آن اشغال داشت، به
ایران بازگرداند. او حزب «اراده ملی»
را تشکیل داد.

تشکیل حزب های سیاسی

سید ضیاء الدین طباطبایی حزب «**اراده ملی**» را تشکیل داد.

شوروی «**حزب توده**» را به کمک جمعی از کمونیست های سابق تشکیل داد. سپس با نفوذ در ارتش «**سازمان نظامی**» آن حزب را تاسیس نمود.

شوروی، در آذربایجان و کردستان فرقه «**دمکرات**» را سازمان داد.

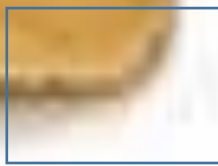
قوام السلطنه، حزب «**دمکرات**» را ایجاد کرد، که گاهی متمایل به آمریکا و زمانی متمایل به شوروی بود.

جریان های مذهبی نیز چندین تشکل سیاسی و فرهنگی به وجود آوردند، **جمعیت فدائیان اسلام** به رهبری شهید نوّاب صفوی از آن جمله است.

مذاکره های نفت و سیاست موازنه منفی

konkur
info

مذاکره های نفت و سیاست موازنه منفی

در سال ۱۳۲۳ ش چندین شرکت نفتی انگلیس و آمریکا خواستار امتیاز نفت مناطق جنوب شرقی ایران (بلوچستان) شدند. اعضای **حزب توده** در مجلس با اعطای امتیاز نفت به طور جدی مخالفت کردند.

هم زمان دولت شوروی نیز درخواست امتیاز نفت شمال ایران را کرد، اما این بار **حزب توده** از اعطای امتیاز نفت شمال به شوروی حمایت کرد.

دولت شوروی برای تحمیل امتیاز نفت شمال با استفاده از اهرم هایی چون :
حزب توده و عوامل داخلی اش و همچنین **قوای مسلح شوروی** که به رغم پایان یافتن جنگ همچنان در خاک ایران حضور داشتند

دولت و مجلس را تحت فشار گذاشت

مذاکره های نفت و سیاست موازنه منفی

▪ در مقابل این درخواست ها و فشارها، نمایندگان دوره چهاردهم مجلس طرحی را تصویب کردند که طبق آن **مذاکره با کشورهای خارجی** برای واگذاری امتیاز نفت، بدون تأیید مجلس **ممنوع** شده بود.

▪ این طرح به همت **دکتر مصدق** به مجلس ارائه شد و با اکثریت آرا به تصویب رسید. (**سیاست موازنه منفی**)

ممنوعیت واگذاری امتیاز نفت به قدرت های شرق و غرب

سیاست موازنه منفی

اعطای امتیاز نفت به دو قدرت شرق و غرب

سیاست موازنه مثبت

سیاست موازنه منفی

ممنوعیت واگذاری
امتياز نفت به قدرت های
شرق و غرب

سیاست موازنه مثبت

اعطای امتیاز نفت به
دو قدرت شرق و
غرب

konkur
info

به عبارت دیگر

oinfo

نفت شمال (شوروی)

نفت جنوب (انگلیس)

موازنه مثبت

<https://konkur.info>

شکست تجزیه طلبان و تخلیه ایران از نیروهای شوروی

konkur
info

شکست تجزیه طلبان و تخلیه ایران از نیروهای شوروی

با وجود تعهدات دول متفق در طول جنگ مبنی بر احترام به حق حاکمیت ایران و تخلیه سریع کشور پس از خاتمه جنگ (حداکثر ظرف شش ماه)، دولت های آمریکا و انگلستان اقدام به خروج نیروهای نظامی خود از ایران کردند.

هنوز نشانه ای از تخلیه ایران از سوی قوای شوروی مشاهده نمی شد.

اما

دولت شوروی اهداف جاه طلبانه ای را دنبال می کرد.

✓ ایجاد حاشیه امنیتی و منطقه حائل از طریق تجزیه برخی از مناطق ایران (آذربایجان ایران و الحاق آن به آذربایجان شوروی)

✓ دستیابی به امتیاز نفت شمال و ...، زیرا از اوایل قرن بیستم امتیاز نفت جنوب در دست انگلیسی ها بود.

اهداف شوروی در ایران

ایران

کنفرانس سران کشورهای اشغالگه ایران در تهران زمان جنگ جهانی دوم

<https://konkur.info>

konkur
info

کنفرانس تهران / دول متفق

<https://konkur.info>

اقدامات تجزیه طلبانه در آذربایجان و کردستان

بنابراین در آذربایجان که تحت اشغال شوروی ها بود، فرقه دمکرات، مقدمات جداسازی آن را از ایران فراهم کرد.

این گروه از شوروی تجهیزات جنگی دریافت می کرد و با پشتیبانی نیروهای نظامی شوروی اقدام به تضعیف حاکمیت دولت مرکزی ایران و اشغال بخش هایی از آذربایجان کرد.

مدت کوتاهی پس از بحران آذربایجان، حزب دمکرات کردستان نیز در بهمن ماه ۱۳۲۴ رسماً در مهاباد جمهوری خودمختار کردستان را اعلام کرد.

فرقه دمکرات به دلیل وابستگی اش به شوروی و تفکرات مارکسیستی فاقد پشتوانه مردمی بود.

شکست تجزیه طلبان و تخلیه ایران از نیروهای شوروی

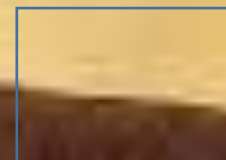
▪ سرانجام غائله آذربایجان و کردستان که به بحران بزرگی تبدیل شد و ممکن بود باعث تجزیه این دو بخش از خاک ایران شود، با رشادت و مقاومت مردم وطن خواه و مسلمان آذربایجان و کردستان و با همان سرعتی که آغاز شده بود، به پایان رسید.

▪ البته فشارهای بین المللی و تلاش های قوام السلطنه که وعده امتیاز نفت شمال را به شوروی داده بود در این ماجرا تأثیر داشت.

دولت های بی ثبات

<https://konkur.info>

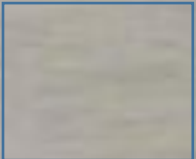

Konkur
info

دولت های بی ثبات

<https://konkur.info>

دولت های بی ثبات

▪ پس از خروج متفقین از ایران، دولت های بی ثباتی یکی پس از دیگری روی کار آمدند.

▪ با سقوط دولت قوام السلطنه، در طول سه سال از آذرماه ۱۳۲۶ تا اردیبهشت ۱۳۳۰ شش دولت بر سر کار آمد.

این کابینه ها عبارت بود از: ۱. ابراهیم حکیمی ۲. عبدالحسین هژیر ۳. محمد ساعد مراغه ای ۴. علی منصور

دخالت های آشکار و پنهان بیگانگان و عوامل آنها در امور داخلی ایران

ناهماهنگی میان مجلس و دولت

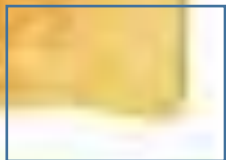
بحران های سیاسی و اقتصادی ناشی از آن

<https://konkur.info>

عوامل موثر
در بی ثباتی کابینه ها

به رسمیت شناختن دژیم اشغالگر قدسی

به رسمیت شناختن رژیم اشغالگر قدس

روی کار آمدن مجدد **محمد ساعد مراغه ای** (در مهر ماه ۱۳۲۷)، هم زمان با اعلام موجودیت دولت صهیونیستی در سرزمین غصب شده فلسطین بود.

در این ارتباط، به دعوت **آیت الله کاشانی** و **سید مجتبی نواب صفوی**، رهبر «فدایان اسلام» اجتماع هایی گسترده در حمایت از مردم فلسطین بر پا شد و بیش از پنج هزار نفر فدایی، برای اعزام به آن سرزمین، ثبت نام کردند.

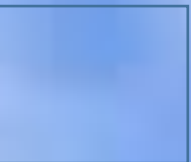
ولی در اوج کشمکش های منطقه ای و التهاب های داخلی ناشی از اشغال فلسطین، **محمد ساعد مراغه ای**، پس از دریافت **چهارصد هزار دلار رشوه از اسرائیل**، ضمن تعویض وزیر خارجه، با موافقت شاه، در دی ماه ۱۳۲۸، دولت اسرائیل را به رسمیت شناخت.

تاسیس کشور اسرائیل در سال ۱۹۴۸ م

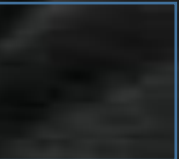
<https://kohkur.info>

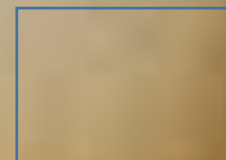
آرتور بالفور : وزیر امور خارجه سابق انگلیس

<https://konkur.info>

تغییر قانون اساسی برای افزایش اختیارات شاه

konkur
info

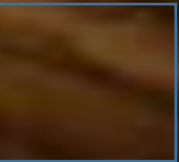

تغییر

<https://konkur.info>

سوء قصد به شاه و پیامد های آن

▪ طرح الغای **قرارداد نفت جنوب** در مجلس، منافع دولت انگلستان را یک باره برهم زد.

▪ سوء قصد به شاه در حادثه **۱۵ بهمن ۱۳۲۷** با همه پنهان کاری هایی که در پشت پرده انجام شد، برای این هدف طراحی شده بود که مبارزه ضد استعماری ملت ایران متوقف گردد.

▪ پس از این واقعه، **حزب توده**، به عنوان عامل نفوذ سیاست خارجی شوروی منحل و **آیت الله کاشانی** ابتدا به زندان فلک الافلاک خرم آباد و سپس به لبنان تبعید شد.

▪ **آیت الله کاشانی طی اعلامیه شدیدالحنی** درخواست لغو امتیاز نفت داده شده به انگلیس در زمان رضاشاه را مطرح کرده بود.

تغییر قانون اساسی برای افزایش اختیارات شاه

محمدرضا شاه توانست در پنجم اسفند ۱۳۲۷ و در شرایط روانی به وجود آمده ناشی از ترورش از جمله - برقراری « حکومت نظامی » - کار تغییر قانون اساسی را به انجام رساند.

شاه که در قانون اساسی مشروطه غیر مسئول و فاقد اختیارات بود.

انحلال دو مجلس

فرماندهی کل قوا

اعلان جنگ و صلح

نصب وزراء

را بدست آورد

در قانون اساسی جدید
شاه قدرت :

الغاشد

konkur
info

الغاء قرار داد نفت جنوب

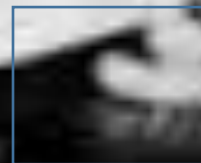
<https://konkur.info>

konkur
info

سوء قصد به شاه در ۱۵ بهمن ۱۳۲۷

<https://konkur.info>

جریان های دینی و فرهنگی

جریان های دینی و فرهنگی

- **مطبوعات دینی و جنبش اسلامی دانشجویان (انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه تهران) دو جریان روشنفکر بودند که در دهه ۱۳۲۰ ش. پایه عرصه وجود گذاشتند و نقش مؤثری در **بیداری اسلامی** ایفا کردند.**
- **یکی از اهداف مهم این جریان ها مقابله با اندیشه و جریان های غیراسلامی به ویژه کمونیسم بود.**
- **دغدغه اصلی روشنفکری دینی در آن سال ها، ارائه چهره ای تازه و پویا از اسلام بود که با مقتضیات زمان و علوم جدید سازگار باشد و **مشکلات و نیازهای فکری نسل جوان و تحصیلکرده** را پاسخ دهد.**

مقابله با کمونیسم

nikur
info

مقابله با کمونیسم ، هدف اصلی جریان روشنفکر

<https://nikur.info>

بروزترین و برترین
سایت کنکوری کشور

WWW.KONKUR.INFO

Konkur
.info

<https://konkur.info>